

ECHT / VALS

schemergebieden van de authenticiteit

CLAUDIA THUNNISSEN

Kunsthistorisch Centrum

'NEURENBERGS' TIN *met gegoten merk*

Tin is van oudsher een geliefkoosd metaal voor eet- en keukengerei. In Europa waren vooral Engeland en Duitsland sinds de middeleeuwen leveranciers van tinerts. Het is dan ook begrijpelijk dat Duitsland een vooraanstaande plaats innam bij de vervaardiging van tinnen voorwerpen. Tin werd in vormen gegoten, die na het midden van de 16de eeuw meestal van koper of brons waren. De gegoten objecten werden vervolgens met de hand afgewerkt, schotels werden op een draaibank afgedraaid en gepolijst. Rond het midden van de 16de eeuw waren er in Duitsland twee centra, waar de nieuwe vormgeving van de renaissance voor het eerst werd toegepast: Saksen en Neurenberg. Men maakte er veel gebruik van reliëfversiering die grote vlakken overdekte. Van borden werd niet alleen de rand gedecoreerd maar ook het middelste deel van de fond.

38

Bijbelse en klassieke voorstellingen werden afgewisseld met rankwerk, arabesken en andere ornamenten. Sinds het begin van de 17de eeuw waren er voor dit soort sierborden in Neurenberg drie hoofdthema's: scènes uit het Oude Testament, bloemenranken en de keizer met de keurvorsten. Het laatste thema raakte in zwang toen Ferdinand III van Habsburg in 1637 tot keizer werd gekroond. Een groot aantal borden werd naar aanleiding van deze gebeurtenis gegoten. In het midden is steeds de keizer in zijn kroningsmantel te paard afgebeeld, rechtsboven hem de dubbele adelaar. In de rand zijn de zes keurvorsten weer-gegeven in ovale medaillons, eveneens te paard met hun wapens en een silhouet van hun hoofdstad op de achtergrond. De verschillende versies van dit type bord verschillen vooral in de ornamentiek tussen de ovalen.

Tin werd altijd voorzien van een stadsmerk en een meestermerk. In Neurenberg werden deze gecombineerd. Het stadsmerk is een in twee velden verdeeld schildje. In het linkerveld staat een halve adelaar, in het rechter drie schuin aflopende balken. Meestal bracht de tin-gieter zijn merk tussen deze balken aan. Over het algemeen werd het merk bij borden aan de achterkant ingeslagen. Bij tin met reliëfversiering werd het wel eens meegegoten. Het zat dan min of meer verstopt tussen het ornament.

In de tweede helft van de 19de eeuw begon men met het verzamelen van oud tin. Er was vooral belangstelling voor renaissance, maniërisme en barok. Fabrieken maakten kopieën met eigen merk. Men kon niet alleen blank gepolijst tin krijgen, maar ook kunstmatig gepatineerd. Voor vervalsers was het een gouden tijd. Vaak werd, uit overwegingen van besparing, een grote hoeveelheid lood aan de legering toegevoegd. Authentieke objecten werden nagegoten, waardoor de scherpte van de reliëfs verdween.

Deze schotel is een vervalsing van een Neurenbergs kroningsbord met keizer en keurvorsten. Links onder de keizer is, net als bij de originelen, een schildje aangebracht. Het is meegegoten. Het is echter niet het Neurenbergse wapen, maar een sterk vereenvoudigde vorm met aan weerszijden een schuine balk en twee puntjes. Bovendien heeft het bord een kunstmatige patina en een -voor een sierbord- slordig afgedraaide achterkant.

aren vooral
ok be-
nen
stal van
st, schotels
w waren er
rst werd
e grote
iddelste

en andere
Neuren-
met de
1637 tot
rtenis
rechts-
ale
o de
nentieck

verden
xerveld
e tin-gieter
le
: zat dan

Er was
ieën met
patineerd.
een grote
n, waar-

eur-
Het is
gde vorm
kunst-

39

BORD, TYPE 'DE KEIZER EN DE KEURVORSTEN'.

Rand: zes ovale medaillons met ruitersfiguren, afgewisseld met ornament.

Fond: rond medaillon met ruiter te paard, dubbele adelaar en merk.

Medaillons en rand afgezet met rand van gestileerd bladmotief.

Decoratie in hoogrelief. Doorsnede: 19,2 cm. Tin.

Onderzijde glad. Gemerkt aan bovenzijde in centraal medaillon: wapenschild verdeeld in twee verticale velden; in elk veld tussen twee punten een schuin aflopende balk. Het merk is meegegoten.

Manufactuur onbekend.

Datering: 2de helft 19de eeuw.

Privé collectie.